

جنگ نرم علمی علیه جمهوری اسلامی ایران؛ دیده‌بانی روش‌ها و راهبردهای کنترل (ظرفیت‌سازی دفاع نرم علمی)

سید محمد جواد قربی^۱

چکیده

تحول گفتمانی جنگ در قرن بیست و یکم و رویکرد نرم‌افزاری جنگ‌های نوین منجر به شکل‌گیری نوع جدید از منازعه در بین بازیگران بین‌المللی شده است که عموماً دارای چهره‌ای نرم و بدون خشونت می‌باشد. یکی از وجوه راهبردی این بعد از جنگ نرم‌افزاری، «جنگ علمی» می‌باشد که از قابلیت جلوگیری از پیشرفت و تعالی کشور هدف برخوردار است. با توجه به اهمیت این موضوع، مقاله حاضر تلاش دارد به بررسی جنگ نرم علمی علیه جمهوری اسلامی ایران از منظر رهبر انقلاب اسلامی بپردازد که از دو بعد دیده‌بانی روش‌های جنگ نرم دشمنان علیه انقلاب اسلامی و راهبردهای کنترل یا ظرفیت‌سازی دفاع نرم علمی به این موضوع پرداخته می‌شود. لاجرم، نگارنده با بهره‌گیری از مطالعات کتابخانه‌ای - اسنادی و روش تحلیلی - توصیفی به دنبال پاسخگویی به این سؤال است:

۱. عضو هیئت علمی گروه اندیشه سیاسی مرکز اسناد انقلاب اسلامی

راهبردهای جنگ نرم علمی علیه جمهوری اسلامی ایران چه می‌باشد و از چه طریقی می‌توان به کنترل و دفاع علمی پرداخت؟ فرضیه اصلی به این قرار است که دشمنان انقلاب اسلامی برای جلوگیری از قدرت روزافزون ایران و پیشرفت مستمر آن، جنگ علمی را سرلوحه خود قرار داده‌اند و در این مسیر از شگردها و ابزارهای علمی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری بهره می‌گیرند. کنترل این تهدید بیرون در حوزه علم نیازمند اقدامات برنامه‌ریزی شده، جهادی و مبتنی بر ظرفیت‌سازی علم و فناوری ایران می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: جنگ نرم، دفاع نرم علمی، دیده‌بانی روش جنگ نرم، الهام‌بخشی، جهاد علمی، مرزشکنی دانش، ترور علمی، وابستگی و استقلال علمی

۱. مقدمه

در عصر انقلاب ارتباطات و اطلاعات^۱ کشورهایی که ابزار، سهم و توان بیشتر در استفاده از آن را داشته باشند، جهت دستیابی به اهداف خارجی خود موفق‌تر عمل می‌نمایند. امریکا و متحدین غربی آن در این شرایط مناسب و با امکانات ارتباطی و اطلاعاتی برتر جهت سلطه فرهنگی - تمدنی از این محیط با جنگ نرم^۲ برای اضمحلال و به حاشیه راندن رقبای فرهنگی و تمدنی خود در جهان اقدام نموده‌اند.^۳ در این راستا، به دلیل ساختار جوامع پیچیده کنونی که متأثر از دانش و فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی است و به علت پیچیدگی جوامع انسانی و همچنین دانش محور بودن فعالیت‌های اجتماعی، لازم است دانشگاه‌ها در رسالت‌های قبلی خود یعنی آموزش، پژوهش و خدمات اجتماعی، تجدید نظر کرده و بر رسالت‌های متناسب با نیاز جامعه ملی و جهانی توجه کنند؛ زیرا در جوامع کنونی نیز جنگ نرم در انواع مختلفی همانند جنگ فکری و علمی در قالب‌های مختلف و با استفاده از ابزارهای متنوعی از جمله نهادهای علمی، دانش وارداتی، مطبوعات، کتاب‌ها، وبلاگ‌ها، گروه‌های اینترنتی، شبکه‌های ماهواره‌ای و غیره شکل گرفته و در حال گسترش هستند. عملیات روانی این جنگ‌ها شامل همه قشرهای اجتماعی، همه مکان‌ها و زمان‌ها است و تأثیر آن در بین نخبگان و دانشگاهیان، به دلیل ارتباط بیشتر و مستقیم‌تر آنها با جامعه اطلاعاتی بیشتر است.^۴ از این رو، رقابت و

1. Communication and information revolution

2. Soft War

۳. محمدعلی بصیری، «جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران»، *مطالعات قدرت نرم*، دوره دوم، ش ۵، بهار ۱۳۹۱، ص ۱۵۱.

۴. سید محمد حسینی و حسین علی‌جاهد، «تبیین رسالت دانشگاه و دانشگاهیان در مقابله با جنگ نرم»، *مطالعات قدرت نرم*، ش ۳، ۹، پاییز و زمستان ۱۳۹۲، ص ۴۱.

تحول گفتمانی جنگ در قرن بیست و یکم و رویکرد نرم‌افزاری جنگ‌های نوین منجر به شکل‌گیری نوع جدید از منازعه در بین بازیگران بین‌المللی شده است که عموماً دارای چهره‌ای نرم و بدون خشونت می‌باشد. یکی از وجوه راهبردی این بعد از جنگ نرم‌افزاری، «جنگ علمی» می‌باشد که از قابلیت جلوگیری از پیشرفت و تعالی کشور هدف برخوردار است

منازعه قدرت‌های برتر در گستره قدرت نرم^۱ با تأکید بر نقش برجسته دانشگاهیان در جریان است و بازیگران با استفاده از سیاست‌های علمی (تولید نظریه، شکستن مرزهای دانش، ایجاد مکاتب و پارادایم‌های علمی و...) به چالش با رقبای خود پرداخته و از این طریق برتری خود را اثبات می‌نمایند. لاجرم، تعارض و جنگ‌ها در عصر منازعات نرم^۲ از میدان‌های رزم به مجامع علمی تغییر موقعیت داده است.^۳

در خصوص اهمیت پژوهش باید اذعان شود که جنبش نرم‌افزاری و توسعه علمی در کشور از زیرساخت‌های پیشرفت و توسعه کشور است؛ چرا که حرکت علمی، حمایت از تحقیق و توسعه پژوهش، نوآوری و ابداع در علوم پایه و شکستن مرزهای علم باعث تولید و کسب اقتدار، قدرت ملی و تحول جایگاه ایران در مناسبات سیاسی و منطقه‌ای می‌شود. از این رو، علم و دانایی یکی انعطاف‌پذیرترین و بنیادی‌ترین منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. لذا تلاش حوزه و دانشگاه با همت برتر و کار بیشتر در رشد فکری و علمی قشرهای مختلف جامعه باعث رشد و توسعه است و نتیجه حاصل از آن ایجاد انگیزه و امید به آینده با استفاده از استعدادها و توانمندی‌های ملی و با کمک نیروهای بومی خواهد بود که در رویارویی با جنگ نرم دشمن در القاء ناکارآمدی نظام و ممانعت از پیشرفت علمی کشور کارساز خواهد بود. از این رو، مسئله‌ای که امروز به عنوان نیروی محرک در خنثی‌سازی تهدیدات نرم و ناتوی فرهنگی دشمن می‌توان از آن یاد کرد توسعه و پیشرفت علمی است که از زیرساخت‌های قدرت ملی نیز به حساب می‌آید. به همین جهت، توجه جدی به تولید علوم و توسعه تحقیقات در جهت پیشگیری از استیلای مداوم جهان استکبار و افزایش قدرت و توانمندی ملی، همچنین دفاع از استقلال و امنیت نظام و حفظ خودباوری و خلاقیت در سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران تبلور یافته است.^۴ در نهایت این که، قدرت‌های جهانی برای حراست از اقتدار و جایگاه خود سعی دارند محیط علم و دانش

1. Soft power

2. Age of soft conflict

۳. دیوید مک کانل و واتانابه یاسوشی، آموزش عالی، فرهنگ عامه و قدرت نرم، مطالعه موردی ژاپن و ایالات متحده، ترجمه سید محسن روحانی، «دانشگاه و جنگ نرم علمی»، اصغر افتخاری، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۹، مقدمه.

۴. علی قاسمی و حسین بابایی، «تولید علم و جنگ نرم»، کیهان، ش ۱۹۸۰۷، ۱۴/۹/۱۳۸۹، ص ۱۲.

کشورهای رو به توسعه را تضعیف نمایند و در راستای تحقق این هدف، جنگ نرم علمی که شامل مواردی نظیر انحصار گرایی، تحریم علمی، ترور دانشمندان، ایجاد بآس و ناامیدی در مراکز علمی، نفوذ علمی، انحراف دانشگاه‌ها از مسیر اصلی علم و فناوری، ترویج تقلید گرایی و... است را مدنظر دارند. توضیحات فوق‌الذکر نشان می‌دهند که جنگ نرم علمی یکی از مهم‌ترین و جدیدترین گونه‌های جنگ در منازعات نوین و آینده است که می‌تواند نظام سیاسی هدف را به شدت آسیب‌پذیر نماید. یکی از راهکارهای مقابله و مدیریت جنگ علمی در کشورهای رو به رشد، شناسایی راهبردهای دشمنان در تضعیف قدرت علمی بازیگران رقیب می‌باشد. به همین منظور، مقاله حاضر تلاش دارد با بهره‌گیری از روش تحلیلی-توصیفی و مطالعات کتابخانه‌ای به تبیین «راهبردهای جنگ نرم علمی علیه جمهوری اسلامی ایران و راهکارهای مهار آن از منظر مقام معظم رهبری» بپردازد.

۲. چهار چوب مفهومی و نظری

۱،۲. جنگ نرم

استعمار فرانو برای تداوم استیلای خود بر کشورهای دنیا به ابزار نوین جنگ نرم متوسل شده است^۱ تا بهترین و بالاترین منافع برای خود را به دست آورد و در این میان، جنگ نرم یکی از راه‌های جدید است که قدرت‌های بزرگ برای رسیدن به اهداف مشروع یا نامشروع خود از آن استفاده می‌کنند.^۲ البته توجه به این نکته ضروری است که جنگ نرم پدیده‌ای به ظاهر جدید است اما سابقه‌ای به اندازه عمر انسان دارد و سلطه‌گران در طول تاریخ همواره برای تسخیر اندیشه و اراده جامعه هدف از روش‌های روان‌شناختی استفاده نموده و آنها را وادار کرده‌اند در مسیر خواسته‌های دشمن گام بردارند. در فرآیند جنگ نرم، دشمن با استفاده از کالاهای فکری، علمی، سیاسی و فرهنگی در صدد تغییر افکار، عقاید و مدیریت ترجیحات دیگران برمی‌آید.^۳ در فضای زمانی پساجنگ سرد، برداشت‌های عمدتاً نظامی یا کلاسیک از مقوله امنیت و تهدیدها جای خود را به برداشت‌های جامع به ویژه در اشکال نرم‌افزاری داده‌اند. در جنگ نرم نیز باورها، عقاید، ارزش‌ها، احساسات و شناخت و در نهایت رفتارهای اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی افراد و گروه‌ها در اردوگاه رقیب مورد هدف

۱. سید محمد رضا سیدی و سیاوش صلواتیان، «تدوین راهبردهای سازمان صدا و سیما ج.ا.ا. در جنگ نرم»، رادیو تلویزیون، ش ۲۷، تابستان ۱۳۹۴، ص ۱۱۵.

۲. محمد فلاح تفتی، «مقدمه‌ای بر تاکتیک‌ها و ابزارهای جنگ نرم»، ره‌آورد سیاسی، ش ۴۷، بهار و تابستان ۱۳۹۵، ص ۷.

۳. سید حسین علیانسنب و محمد کاویانی، «بررسی سوءاستفاده نظام سلطه از دانش روان‌شناسی در مدیریت جنگ نرم علیه انقلاب اسلامی»، پژوهش‌های انقلاب اسلامی، ش ۱۸، پاییز ۱۳۹۵، ص ۱۴۹.

رقابت و منازعه قدرت‌های برتر در گستره قدرت نرم با تأکید بر نقش برجسته دانشگاهیان در جریان است و بازیگران با استفاده از سیاست‌های علمی (تولید نظریه، شکستن مرزهای دانش، ایجاد مکاتب و پارادایم‌های علمی و...) به چالش با رقبای خود پرداخته و از این طریق برتری خود را اثبات می‌نمایند

قرار می‌گیرند.^۱ به همین دلیل است که جنگ نرم یک جنگ بدون خون‌ریزی و مبتنی بر راهکارهای اجتماعی و فرهنگی است؛ به گونه‌ای که در فرآیند آن، قدرت‌های مهاجم از مرعوب‌سازی و ایجاد بحران‌های فرهنگی و اجتماعی بهره‌گیری می‌کنند، تا با یک شوک ذلت‌بار قدرت و فرهنگ خود را به جامعه هدف غالب کنند.^۲

دشمنان برای جنگ نرم علیه نظام سیاسی

اسلام از شیوه‌های مختلفی از قبیل تکذیب، تحریف، کتمان حقیقت، ایجاد شک و شبهه، کفر ورزیدن، شرک، خرافات، در آمیختن حق و باطل، مجادله، دروغ بستن به خدا، ایمان به بعضی و کفر به بعضی دیگر، خروج از دین و سوءاستفاده از مقدسات بهره می‌گیرند.^۳ برخی از اهداف فرهنگی ترسیم‌شده در فرآیند جنگ نرم، شامل فلج‌سازی راهبردی، مشروعیت‌زدایی، تخریب فرهنگ راهبردی نظام سیاسی، تضعیف سرمایه‌های اجتماعی، دگر دیسی سبک زندگی، انسجام‌زدایی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، ایجاد گسست اجتماعی، استحاله باورها و ارزش‌های اساسی و غیره است و با ایجاد بسترهای لازم برای این موارد، جنگ نرم می‌تواند موفق به تحصیل اهداف شود.^۴ در یک جمع‌بندی می‌توان اذعان داشت که جنگ نرم، فراتر از تقابل نظامی دولت‌ها در بخشی از یک جغرافیاست؛ بلکه در اذهان و باورها شکل می‌گیرد و در صورت به بار نشستن ترندهای دشمن، به سختی می‌توان جامعه را از آثار آن مصون نمود.^۵ نفوذ در مراکز علمی و دانشگاهی یکی از مصادیق جنگ نرم می‌باشد^۶ که دشمنان امروزه برای مهار کشورهای در حال توسعه از این روش بهره می‌گیرند. این بعد از جنگ نرم شامل حوزه‌های

۱. خلیل‌الله سردارنیا، «تأثیر جنگ نرم بر آسیب‌پذیری و تهدید امنیت اقتصادی ایران»، *انقلاب اسلامی*، ش ۲۰، پاییز ۱۳۹۵، ص ۵۷.
۲. حمیدرضا حاتمی و دیگران، «بررسی رابطه بین آگاهی به جنگ نرم، هویت فرهنگی و سبک زندگی مبتنی بر مصرف کالای فرهنگی»، *روانشناسی نظامی*، ش ۲۶، تابستان ۱۳۹۵، ص ۲۱.
۳. علی رشیدپور و دیگران، «تحلیل جنگ نرم اعتقادی، بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم»، *دانش سیاسی*، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، ش ۲۲، ص ۷۵.
۴. حسین رفیع و سید محمد جواد قربی، «مختصات اهداف فرهنگی-اجتماعی ترسیم‌شده در فرآیند جنگ نرم»، *مهندسی فرهنگی*، ش ۷۹، بهار ۱۳۹۳، ص ۱۹۲.
۵. سید مسعود جزایری، «جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری»، *راهبرد فرهنگ*، ش ۱۶، زمستان ۱۳۹۰، ص ۷.
۶. سید رضا موسوی و مجتبی دولتی، «شیوه‌های سیاسی-اجتماعی جنگ نرم در رهیافت قرآنی»، *مطالعات عملیات روانی*، ش ۴۴، بهار و تابستان ۱۳۹۵، ص ۷.

جنبش نرم‌افزاری و توسعه علمی در کشور از زیرساخت‌های پیشرفت و توسعه کشور است؛ چراکه حرکت علمی، حمایت از تحقیق و توسعه پژوهش، نوآوری و ابداع در علوم پایه و شکستن مرزهای علم باعث تولید و کسب اقتدار، قدرت ملی و تحول جایگاه ایران در مناسبات سیاسی و منطقه‌ای می‌شود

۲،۲. جنگ نرم علمی

در حال حاضر تعداد کشورهایی که معتقدند آموزش و پرورش بهترین راه برای ترویج منافع ملی در سطح جهانی است، افزایش می‌یابد. به خصوص قدرت‌های بزرگ توجه ویژه‌ای به اهمیت و استفاده از آموزش به عنوان یک ابزار مؤثر و منبع قدرت نرم را آغاز کردند. همچنین، یک سیستم آموزشی موفق ملی می‌تواند به ایجاد یک تصویر مطلوب‌تر و پایدار در میان مخاطبان بین‌المللی کمک کند؛ در نتیجه بیشترین قدرت نرم کشور را افزایش می‌دهد.^۱ بر اساس مطالعات آلتباچ و پترسون که با عنوان «آموزش عالی به مثابه پروژه قدرت نرم امریکا» منتشر شده است، از نفوذ دانشگاهی امریکا به عنوان عنصر کلیدی قدرت نرم این کشور یاد می‌شود که مترصد انتقال ارزش و فرهنگ امریکایی به جهان هستند.^۲ از این رو، فعالیت‌های علمی قدرت‌های بزرگ در راستای موفقیت اهداف رسمی سیاست خارجی، نفوذ علمی و کسب نتایج مطلوب برای کشورشان بر اساس مبادلات و روابط علمی می‌باشد.^۳ دانشگاه‌ها و مراکز علمی در فرآیند جنگ نرم تأثیر ژرفی بر ذهن محققان، اهالی علم و دانش، فارغ‌التحصیلان و دانش‌آموزان نهاده و به منشائی برای قدرت نرم کشورهای توانمند در عرصه علم تبدیل می‌شوند. به همین منظور مقامات کاخ سفید می‌کوشند تا امکان تحصیل فرزندان اکثر حاکمان و پادشاهان منطقه خاورمیانه و آفریقا را در دانشگاه‌های این کشور فراهم آورند. این امر نه تنها به نفوذ و تأثیر آینده امریکا در این کشورها کمک می‌کند بلکه بر نحوه نگرش این گروه نسبت به امریکا نیز تأثیر می‌گذارد.^۴ جوزف نای در مقاله‌ای با عنوان «قدرت نرم و آموزش عالی»^۵ در خصوص نقش آموزش

1. Aidarbek Amirbek & Kanat Ydyrys, "Education And Soft Power: Analysis As An Instrument Of Foreign Policy", Procedia - Social and Behavioral Sciences, No 143, 2014, p514.

۲. دیوید مک کانل و واتانابه یاسوشی، همان، فیلیپ آلتباچ و پتی مک پترسون، «آموزش عالی به مثابه پروژه قدرت نرم امریکا»، ص ۸۰-۷۸.

۳. دیوید مک کانل و واتانابه یاسوشی، همان، آلن ماشیکو، و هوری میکی، «پرورش قدرت نرم: تأثیر مبادلات دانشگاهی میان ایالات متحده-ژاپن»، ص ۱۵۳-۱۵۲.

۴. محمودرضا گلشن‌پژوه، جمهوری اسلامی ایران و قدرت نرم، تهران، دفتر گسترش تولید علم، ۱۳۸۷، ص ۸۱-۸۰.

5. Joseph Nye, *Soft Power and Higher Education*, Harvard University, 2005, pp 13-14.

عالی در جنگ نرم علمی بیان می کند:

کالج‌ها و دانشگاه‌ها می‌توانند با ترویج یک درک بهتر از قدرت و توصیف مهمترین راه‌های چگونگی تغییر دنیا در بیست تا سی سال گذشته، به بالا رفتن سطح گفت‌وگو و پیشرفت سیاست خارجی آمریکا کمک کنند. ما می‌توانیم به تدریج در ذهن دانشجویان خود و به طور کلی افکار عمومی، درکی بهتر از واقعیت‌های جامعه جهانی در هم تنیده خود را وارد کرده و چهارچوب مفهومی را که برای مدیریت موفق چشم‌انداز جدیدی پیشرو باید درک کنیم، در ایشان تزریق نماییم. بسیاری از ناظران بر این باورند که آموزش عالی آمریکا قدرت نرم قابل توجهی برای ایالات متحده تولید می‌کند. برای مثال کالین پاول، وزیر امور خارجه، در سال ۲۰۰۱ گفت: «من نمی‌توانم داشته‌ای با ارزش‌تر از دوستی با رهبران آتی دنیا که در اینجا تحصیل کرده‌اند برای کشور خودمان نام ببرم.» در جنگ سرد، با ترکیبی از قدرت سخت و نرم، کار را پیش بردیم. مبادلات آکادمیک و فرهنگی میان ایالات متحده و اتحادیه جماهیر شوروی، که در دهه ۱۹۵۰ آغاز شد، نقشی مهم در تقویت قدرت نرم آمریکا ایفا کرد. بدین‌های آمریکایی در آن زمان هراس داشتند که دانشمندان و عوامل کاگ‌ب که به آمریکا می‌آیند، «از غفلت ما سوءاستفاده کنند»؛ با این حال ایشان از این امر غافل بودند که این افراد ایده‌های سیاسی را به همراه رازهای علمی مادر خود جذب می‌کردند. از آنجا که مبادلات بر نخبگان تأثیر گذاشت، یک یا دو عامل ارتباطی کلیدی می‌تواند تأثیر سیاسی عمده‌ای داشته باشد. برای مثال الکساندر یا کوولف به شدت متأثر از مطالعات خود در کنار دیوید ترومن، استاد علوم سیاسی در دانشگاه کلمبیا به سال ۱۹۵۸ بود. یا کوولف در نهایت ریاست یک مؤسسه بسیار مهم را بر عهده گرفت، به عضویت پولیتوبرو در آمد و تأثیرات لیبرالیزه‌سازی بسیار جدی بر میخائیل گورباچوف، رهبر شوروی، گذاشت. از سال ۱۹۵۸ تا ۱۹۸۸، پنجاه هزار روس در قالب برنامه‌های تبادلات رسمی از ایالات متحده دیدن کردند. بر خلاف امروز که سیاست‌های محدودسازی ارایه روادید باعث شده است که شمار درخواست دانشجویان خارجی برای پذیرفته شدن در ایالات متحده کاهش یافته است. پیامدهای طولانی‌مدت این محدودیت آن است که دانشجویان

با استعداد خارجی به دنبال آموزش‌های عالی در دیگر نقاط جهان خواهند رفت و در نتیجه امریکا فرصت نفوذ بر دانشجویان خارجی و یاد گرفتن از ایشان را از دست می‌دهد. این خود باعث می‌شود آگاهی امریکا از اختلافات فرهنگی از میان رود؛ آن هم زمانی که باید در مورد تصورات خارجی از خودمان حساس‌تر و کمتر غافل باشیم.^۱

از این رو، پروژه سیا و دستگاه‌های سیاسی و امنیتی امریکا برای جنگ علمی از طریق علوم انسانی امری جدی و تأثیرگذار است که اسناد منتشر شده از برخی از پروژه‌های دستگاه‌های امنیتی این کشور بر این مدعا تأکید دارد.^۲

علم و فناوری و پیشرفت‌های آن می‌توانند برای اعمال قدرت از سوی کشورهای توسعه یافته به کار گرفته شود. اگر این پیشرفت‌ها وابستگی محتوایی و فکری ایجاد کند می‌توانند منجر به مهاجرت نخبگان، تقلید فکری و ترجمه بدون توجه به شرایط بومی شود. جنگ‌های نرم این حوزه به اشکال زیر اتفاق می‌افتد:

الف. آموزش: محتواها، روش‌ها، فضاها و رسانه‌های آموزشی عناصری در فرآیند آموزش هستند که بیگانه بودن این عناصر به فرهنگ، دین و آداب و رسوم یک ملت، غیر بومی و تقلیدی بودن می‌تواند آنها را به وسیله‌ای برای اقدام به جنگ نرم تبدیل کند. محتواهای نظری صرف و غیر فعال، روش‌های آموزشی سنتی، استادمحوری، تأکید بر محفوظات به جای خلاقیت، تفکر انتقادی و اندیشیدن فعال، استفاده از رسانه‌های آموزشی نامناسب مانند فیلم‌های آموزشی بیگانه که متضاد با نظام ارزشی یک ملت هستند، تأکید بر آموختن مهارت‌های مختلف مناسب با نیازمندی‌های جوامع بیگانه و ایجاد فضای آموزشی مناسب فرهنگ بیگانه از مواردی هستند که به طور مستقیم یا غیرمستقیم عناصر آموزشی را تبدیل به ابزارهای جنگ نرم کرده و فارغ‌التحصیلان نظام آموزشی را تبدیل به سربازان بیگانه، بی‌تعهد به وطن و عاری از بصیرت می‌کنند.^۳

ب. پژوهش: در این زمینه از روش‌های جنگ نرم مانند فریب، دروغ، بزرگ‌نمایی و بی‌اعتبارسازی استفاده زیادی می‌شود. معتبر جلوه دادن مجلات علمی و یافته‌های علمی خودی و در مقابل بی‌اعتبار جلوه دادن مجلات و یافته‌های تحقیقاتی ملت‌های دیگر، بزرگ‌نمایی و جهان‌شمول نشان دادن اولویت‌های تحقیقاتی خودی، تأکید بر اعتبار و برتری بانک‌های اطلاعات پژوهشی و معرفی این مخازن اطلاعات علمی به عنوان شاخص

۱. جوزف نای، «قدرت نرم و رابطه آن با آموزش عالی»، مشرق نیوز، ۱۳۹۳/۴/۱۱.

۲. تحریریه اندیشه و راهبرد، «نفوذ علمی»، اندیشه و راهبرد، ش ۲۳، مرداد ۱۳۹۵، ص ۵۶.

۳. سید محمد حسینی و حسین علی‌جاهد، همان، ص ۴۱.

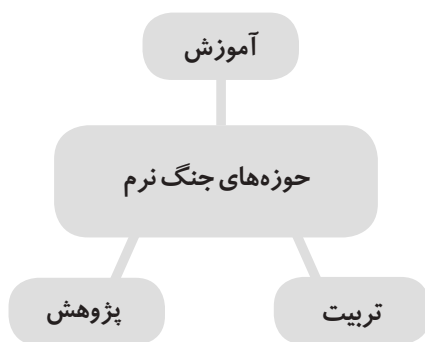

برخی از اهداف فرهنگی ترسیم شده در فرآیند جنگ نرم، شامل فلج سازی راهبردی، مشروعیت زدایی، تخریب فرهنگ راهبردی نظام سیاسی، تضعیف سرمایه های اجتماعی، دگردیسی سبک زندگی، انسجام زدایی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، ایجاد گسست اجتماعی، استحاله باورها و ارزش های اساسی و غیره است

و معیار سنجش کیفیت و کمیت تولیدات علمی کشورها، ارایه بورس های تحصیلی و تحقیقاتی (از کارشناسی ارشد تا پسادکتری) و فرصت های مطالعاتی برای اندیشمندان کشورهای در حال توسعه در جهت استفاده از آنها برای رفع نیازهای تحقیقاتی و همچنین تغییر ذهنیت آنها به نفع اولویت های خودی از اقداماتی هستند که اغلب به طور غیرمستقیم تغییر ذهنیت ها، وابستگی علمی و فکری و خدمت به بیگانه را به دنبال دارد.

پ. تربیتی: حوزه تربیتی ناظر بر اقداماتی است که نیروی انسانی را تحت تأثیر قرار می دهد. برخی از تحلیل گران غربی بر این عقیده هستند که جمهوری اسلامی را می توان با نفوذ به درون ذهنیت علمی دانشجویان در قالب فرآیندهایی چون بورس و غیره، با بحران مواجه نمود. وارد شدن در جریان های سیاسی بدون داشتن قدرت تحلیل و تفکر انتقادی، تقلید کور کورانه، چند جبهه کردن تشکل های دانشجویی و متضاد نشان دادن آنها، تغییر رسالت اصلی دانشجو (یادگیری، پژوهش، مهارت ورزی و دستیابی به ذهنیت فلسفی) به تغییر دهنده نظام ارزشی و سیاسی موجود (با تقویت تفکر رادیکال)، جذب دانشجویان در شبکه های اجتماعی معاند یا در فرقه ها و تشکل های هدایت شده از طرف بیگانه، نمونه هایی از راه های جنگ نرم از طریق دانشجویان هستند. از نظر اسلام انسان رشد یافته کسی است که اهل فکر و تشخیص باشد و اگر وی فکر و اندیشه خود را به طرز صحیحی به کار گیرد و هدف او تنها درک حقیقت باشد، می تواند راه رستگاری را از سبیل گمراهی تشخیص دهد. نقش معلم و مربی در جامعه اسلامی، نقش طراز اول است و به همین دلیل، ایران مدت هاست برای اسلامی کردن دانشگاه ها تلاش می کند. در صورتی که اعضای هیئت علمی ویژگی های مورد نظر گفتمان انقلاب اسلامی را نداشته باشند قابلیت تبدیل شدن به عناصری بیگانه یا مخالف با فرهنگ و ارزش های اسلامی را خواهند داشت. دشمن از جایگاه و نقش اعضای هیئت علمی در شکل دهی و هدایت دانشجویان و سرمایه های آینده جامعه آگاه است. بنابراین با تبلیغات رسانه ای زیاد، با اختلاف افکنی بین عالمان دانشگاهی و حوزوی، با دادن امکانات و مشوق های مادی، دادن اعتبار و ارزش کاذب به این قشر فرهنگ ساز، این امکان را برای خود فراهم می کند که با استفاده از اساتید فریب خورده، کلاس های درسی دانشگاه ها را تبدیل به محل آموزش و تبلیغ فرهنگ و برنامه های خود و تربیت نیروی مورد نیاز خود کند.^۱

نمودار ۱. حوزه‌های جنگ نرم

به هر روی، جنگ علمی بخشی از پروژۀ گسترده جنگ نرم محسوب می‌شود که تلاش دارد که کشور هدف را از حیث توانمندی علمی وابسته و عقب‌مانده نگاه دارد و با برنامه‌ریزی‌های دقیق در حوزه روابط علمی، مراودات دانشگاهی، دیپلماسی علم و فناوری، بورس‌ها، فرصت‌های مطالعاتی، تهیه هزینه‌های مالی پروژه‌های دانشگاهی، تأییدیه‌های تحصیلی، روادید علمی و... تلاش دارد در نظام آموزش و پرورش کشور هدف نیز نفوذ و رخنه علمی کند. دستاورد این اقدامات نیز فلج‌سازی علمی خواهد بود؛ به گونه‌ای که استضعاف علمی به همراه وابستگی همه‌جانبه در عرصه علم و دانش (حوزه نظری، بنیادی و کاربردی) منجر به تغییر نگرش‌ها و ایده‌های اساسی جامعه آماج جنگ می‌شود. بازیگران بین‌المللی در فرآیند جنگ علمی تلاش دارند با انحصار تولیدات علمی خود، کشورهای دیگر را از رسیدن به پیشرفت در عرصه‌های مختلف علم، دانش و فناوری‌های نوین و برترساز بازدارند و در این مسیر از تغییر نگرش، ترور دانشمندان، ملت‌هپ کردن فضای دانشگاه و مجامع علمی، نفوذ علمی، کارشکنی در مراودات علمی، فشارهای سیاسی و... بهره می‌گیرند.

۳. راهبردهای جنگ نرم علمی علیه جمهوری اسلامی ایران؛ دیده‌بانی روش‌های جنگ علمی

دشمنان برای تضعیف قدرت علمی کشورهای در حال پیشرفت و به خصوص توانمندی علمی جمهوری اسلامی ایران از روش‌ها و راهبردهای متنوعی بهره می‌گیرند که برخی از این راهبردها به قرار زیر است:

دانشگاه‌ها و مراکز علمی در فرآیند جنگ نرم تأثیر ژرفی بر ذهن محققان، اهالی علم و دانش، فارغ‌التحصیلان و دانش‌آموزان نهاده و به منشائی برای قدرت نرم کشورهای توانمند در عرصه علم تبدیل می‌شوند. به همین منظور مقامات کاخ سفید می‌کوشند تا امکان تحصیل فرزندان اکثر حاکمان و پادشاهان منطقه خاورمیانه و آفریقا را در دانشگاه‌های این کشور فراهم آورند. این امر نه تنها به نفوذ و تأثیر آینده امریکا در این کشورها کمک می‌کند بلکه بر نحوه نگرش این گروه نسبت به امریکا نیز تأثیر می‌گذارد

۱،۳. تأکید بر نهضت ترجمه‌گرایی
جریان ترجمه‌گرایی به صورت یکی از چالش‌های اساسی و تهدیدکننده در حوزه تولید دانش و علم بومی محسوب می‌گردد. روند رو به تصاعد ترجمه‌ها و توجه و تأکید افراطی به علوم ترجمه‌ای، در طول زمان باعث اغفال از دانش محلی و کتب بومی گشته است. بدین ترتیب دانش و علم بومی که نتیجه مطالعات و بررسی چندین ساله اندیشمندان رشته‌های مختلف است و با مقتضیات فرهنگی و شرایط زمانی جامعه سازگاری بیشتری دارد، رفته رفته

از یادها فراموش می‌گردد. با آن که در قرون اخیر ترجمه در کشور ما دارای قدمت زیادی نیست، اما بازتاب‌های نامطلوبی را در حوزه تولید علم ایران بر جای گذاشته است. افراط در ترجمه‌گرایی دارای تبعات نامطلوب و آسیب‌رسان به حوزه علم‌پرووری و دانش‌آموزی می‌باشد. نظریه‌زدگی، پذیرش ناسنجیده‌مباحثی که در اغلب موارد با پشتوانه‌های عقیدتی و ایدئولوژیک ملی و مذهبی ایران سنخیت و قرابت ندارد، کمرنگ‌تر نمودن هویت علمی بومی و تخریب تلاش‌های دلسوزانه دانشمندان ملی از جمله آسیب‌های بارز گرایش افراطی به جریان ترجمه‌گرایی می‌باشد. مقهور نظریات غیر بومی گشتن، مغفول ماندن دانش ملی و قَلت رویکرد انتقادی به جریان ترجمه از تبعات نامطلوب افراط در ترجمه و آسیب‌ها و بازتاب‌های جریان ترجمه‌گرایی می‌باشد.^۱

قدرت‌های علمی تلاش دارند با تبلیغات خویش، آثار علمی و دستاوردهای خود را به عنوان آمال کشورهای رو به رشد معرفی نمایند. استعمارگران طی قرون متمادی تلاش دارند تا مجامع علمی کشورهای اسلامی را مرعوب خود سازند تا این کشورها به سمت و سوی پیشرفت علمی گام نزنند و صرفاً به ترجمه آثار آنها مشغول باشند. افزایش نهضت ترجمه‌گرایی در کشورها منجر به «تسلیم‌شدگی علمی در برابر جریان سلطه علمی» می‌باشد. امروزه در فرآیند جنگ نرم علمی که در سطوح مختلف راهبردی و تاکتیکی در حال وقوع است، چند کشور صاحب تکنولوژی، فناوری و علوم راهبردی تلاش دارند تا کشورهای دیگر

۱. لیلانعمتی، «بومی‌گرایی در ترجمه آثار علمی: ردپای ترجمه در علوم انسانی»، رسالت، ش ۷۴۵۲، ۱۳۹۰/۱۰/۱۷، ص ۱۸.

را و اادار به ترجمه آثار خودشان سازند و از تولید بومی اندیشه، دانش و فناوری در کشورهای دیگر ممانعت به عمل می آورند. در یکی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی آمده است:

نباید به طور دائم در عرصه تجربه و ترجمه - علم ترجمه‌ای، حتی فکر ترجمه‌ای، ایده و مکتب و ایدئولوژی و اقتصاد و سیاست ترجمه‌ای - بمانیم؛ زیرا این ننگ است برای انسان که از خرد، سنجش، تحلیل و درک و فهم خود استفاده نکند و چشم را روی هم بگذارد و مرعوب موج تبلیغاتی‌ای شود که بر او تحمیل می کنند، تا سخنی را بپذیرد. بزرگترین بلایی که مستقیم و غیرمستقیم در این دو بیست سال دوران استعمار بر سر ملت‌های مشرق و به خصوص ملت‌های اسلامی آمد، همین بود که در مقابل تبلیغات غرب مرعوب شدند و عقب‌نشینی کردند. این تهاجم خونین و بسیار سهمگین را که سردمداران استکبار غربی از طریق فرهنگ به آنها کردند، نتوانستند تحمل کنند و مجبور شدند عقب‌نشینی کنند و دست‌هایشان را بالا ببرند. در همه زمینه‌های زندگی، غربی‌ها و اروپایی‌ها فکری را پرتاب کردند که هر کس با آن مخالفت کرد، شروع کردند به هوچی‌گری و مسخره و اهانت کردن؛ فشار آوردند تا فرهنگ خودشان را حاکم کنند.^۱

مقام معظم رهبری معتقد هستند که علم ترجمه‌ای برای رشد ایران اسلامی و سایر کشورهای در حال پیشرفت مناسب نیست و کشورها باید به فکر علم‌آفرینی باشند:

علم ترجمه‌ای محض خوب نیست؛ مگر به عنوان یک وسیله. ما نباید دچار ترجمه شویم. علم و فرهنگ ترجمه و سیستم‌ها و روش‌های ترجمه‌ای، درست نیست. ما به عنوان یک ملت با استعداد، باید علم‌آفرینی کنیم و می‌توانیم. کسانی که علم‌آفرینی کرده‌اند، هم از لحاظ استعداد و هم از لحاظ سوابق علمی درخشان تاریخی‌ای که ما داریم، از ما جلوتر نبودند؛ بنابراین ملت ما می‌تواند. این به عنوان طرح یک خواسته عمومی در دانشگاه‌هاست، تا ان شاء الله همه آن را دنبال کنند.^۲

دشمن در جنگ علمی تلاش دارد تا ایران وابستگی علمی داشته باشد و با افزایش روند ترجمه‌گرایی، استقلال علمی ایران را مورد خدشه قرار دهد و این امر منجر به اتکای به بیگانگان در فرآورده‌های علمی می‌شود. نهضت ترجمه‌گرایی چیزی جز اضمحلال هویت

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از دانشجویان قزوین، ۱۳۸۲/۹/۲۶.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲/۲/۲۲.

مستقل علمی، وابستگی پایدار به قدرت‌های استبدادی، تضعیف پایه‌های استحکام ساخت قدرت ملی، تضعیف نهادهای علمی، فروکش کردن روحیه جهاد علمی و... برای جامعه ایرانی به ارمغان نخواهد آورد. ترجمه برای پیشرفت علم خوب است اما نباید به امری دائمی و مستمر در علوم مختلف تبدیل شود و مانعی بزرگ در راه تولید علمی کشور باشد. به همین منظور، مقام معظم رهبری هشدار می‌دهند:

تحقیق، منبع تغذیه آموزش است. ما اگر تحقیق را جدی نگیریم، باز سال‌های متمادی بایستی چشم به منابع خارجی بدوزیم و منتظر بمانیم که یک نفر در یک گوشه دنیا تحقیقی بکند و ما از او یا از آثار تألیفی بر اساس تحقیق او استفاده کنیم و اینجا آموزش بدهیم. این نمی‌شود؛ این وابستگی است؛ این همان ترجمه‌گرایی و عدم استقلال شخصیت علمی برای یک کشور و برای یک مجموعه دانشگاهی است. دانشگاه یک کشور، محیط علمی یک کشور ضمن اینکه ارتباطات علمی خودش را با دنیا حفظ می‌کند، از تبادل علمی، از گرفتن علمی هیچ ابایی ندارد. من بارها گفته‌ام که ما از شاگردی ننگمان نمی‌شود که شاگردی کنیم؛ استاد پیدا بشود، ما پیش او شاگردی می‌کنیم؛ اما از این ننگمان می‌شود که همیشه و در همه موارد شاگرد باقی بمانیم؛ این که نمی‌شود. برای یک مجموعه علمی، این مایه منقصت^۱ است که در پژوهش و تحقیق که منشأ و منبع رویش علمی است، ضعیف باشد؛ باید بتواند از لحاظ علمی متکی به خود باشد.^۲

۲،۳. ایجاد رکود علمی در مجامع آکادمیک ایران

یکی از ترندهای دشمنان برای اضمحلال انقلاب اسلامی و جلوگیری از رشد پایدار جامعه ایران، بهره‌گیری از عناصر فاسد و منافق در ایجاد وقفه در حرکت علمی کشور بوده است تا جایی که در فرآیند جنگ نرم، قدرت‌های جهانی مترصد «رکود ساختن روند علمی» ایران بوده‌اند. در همین راستا، مقام معظم رهبری می‌فرمایند:

از اوایل پیروزی انقلاب، یکی از توطئه‌های دشمنان که سعی می‌شد به وسیله عناصر خائن، در داخل کشور به مرحله اجرا درآید، به رکود کشیدن کارهای کشور و تعطیل حرکت و تولید و آفرینش و نوآوری علمی و عملی بود.^۳

تلاش دشمن در پروژه «رکودسازی جریان علم و دانش» می‌تواند منجر به وابستگی

۱. نقصان و عیب

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها، ۱۳۸۶/۷/۹.

۳. پیام رهبر انقلاب اسلامی به ملت شریف ایران در تجلیل از امام امت، ۱۳۶۸/۳/۱۸.

قدرت‌های علمی تلاش دارند با تبلیغات خویش، آثار علمی و دستاوردهای خود را به عنوان آمال کشورهای رو به رشد معرفی نمایند. استعمارگران طی قرون متمادی تلاش دارند تا مجامع علمی کشورهای اسلامی را مرعوب خود سازند تا این کشورها به سمت و سوی پیشرفت علمی گام نهند و صرفاً به ترجمه آثار آنها مشغول باشند. افزایش نهضت ترجمه‌گرایی در کشورها منجر به «تسلیم‌شدگی علمی در برابر جریان سلطه علمی» می‌باشد

علمی، ممانعت از رشد واحدهای علم و فناوری، مهاجرت نخبگان، کاهش سطح تولیدات علمی در مقیاس جهانی، عدم تحقق برنامه‌ریزی‌ها در سیاست‌های کلان علم و فناوری، عقب ماندن ایران در رقابت علمی با کشورهای منطقه و... شود.

۳،۳. ممانعت از واردات محصولات علمی به ایران

در فرآیند جنگ علمی، قدرت‌های دارای صاحب علم و فناوری برای عقب نگاه داشتن کشورهای دیگر تلاش می‌کنند تا از ورود

محصولات علمی - کاربردی و اساسی به کشورهای هدف جلوگیری نمایند و این موضوع در روندهای جهانی به خوبی قابل مشاهده است. از این رو، سلطه علمی حاکم بر نظام جهانی مبتنی بر استراتژی جلوگیری از ورود حقیقی علم به کشورهای غیر همسو می‌باشد. به تعبیر رهبر انقلاب اسلامی:

نظام سلطه، یعنی رابطه سلطه‌گر و سلطه‌پذیر باقی بماند و حاکم بر نظم جهانی باشد، باید نگذارند آن بخشی که آنها مایل اند سلطه‌پذیر باشند، دارای علم شوند؛ این یک استراتژی است که بر و بر گرد ندارد و الان رفتارشان هم در دنیا بر همین منوال است؛ لذا باید برای کسب علم و تحقیق جهاد کرد؛ باید کار کرد. ما در دوران قبل از انقلاب سال‌های متمادی از علم دور ماندیم. یک دوره، دوره خواب و غفلت مطلق بود؛ یک دوره هم که بیداری و آگاهی به طور طبیعی در بین ملت‌ها به وجود آمد، دوره فریب بود. نمی‌گذاشتند علم به معنای واقعی کلمه وارد کشور شود.^۱

۴،۳. وابستگی علمی

«وابستگی» در سطوح مختلف نیز مدنظر جریان استکباری در فرآیند جنگ نوین می‌باشد که یکی از مصادیق آن، وابستگی علمی می‌باشد. فلسفه اقدامات استکباری در جریان منازعات علمی، جلوگیری از استقلال کشور در حوزه دانش و فناوری می‌باشد. به عبارت دیگر، استراتژی «محتاج‌سازی کشورهای غیر همسو در حوزه علم و فناوری» برای کشورهای

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از مسئولان جهاد دانشگاهی، ۱/۴/۱۳۸۳.

مستقل بسیار خطرناک است و می‌تواند زمینه‌های استثمار آنها را فراهم آورد. از این رو، «فلسفه استکباری است که کشورهایی که می‌خواهند تحت سلطه باشند، نباید در دانش و فناوری استقلال داشته باشند؛ باید دستشان دراز باشد؛ محتاج آنها باشند.»^۱ به عنوان نمونه تاریخی، غرب با وابستگی علمی رژیم پهلوی سعی در سلطه همه‌جانبه بر ایران داشت و به همین منظور بارسوخ در برنامه‌های علمی، آموزشی، تربیتی و پژوهشی تلاش داشت تا جامعه ایرانی را به یک ملت وابسته تبدیل نماید که در پرتو چنین امری، به راحتی بتواند مقاصد شوم و منافع زیاده‌خواهانه خود را پیگیری نمایند. رهبر انقلاب اسلامی می‌فرماید:

برنامه‌های علمی و تحصیلی و آموزشی در کشور ما چیزی بود که دیگران برای کشوری که باید همیشه از آن استفاده کنند و آن را استثمار نمایند، طراحی کرده بودند و همان عمل می‌شد. فرهنگی هم در کنارش وجود داشت؛ فرهنگ وابستگی علمی و عملی به غرب و بزرگ انگاشتن غرب؛ به طوری که اصلاً نمی‌شود به سایه او رسید؛ چه برسد که به خود او رسید و اصلاً او را عقب گذاشت. انقلاب آمد اینها را به هم زد.^۲

«وابسته‌سازی کشورها در حوزه علم و فناوری» به مثابه یکی از راهبردی‌ترین اصول جنگ نرم علمی، می‌تواند منجر به فلج‌سازی راهبردی جریان علمی کشور شود و نظام سیاسی را در حوزه اقتصاد و سیاست تحت الشعاع قرار دهد به گونه‌ای که این وابستگی منجر به باج دادن سیاسی به اصحاب دانش و فناوری می‌شود.

۵.۳. انتقال علوم نسخ‌شده و غیر کاربردی

کارگزاران جنگ علمی تلاش دارند در حوزه علم و فناوری، مطالب دست دوم، منسوخ، تاریخ گذشته و عموماً دست‌کاری شده را در اختیار کشورهای در حال پیشرفت قرار دهند تا از این طریق بتوانند روند استعمار و سلطه خود را حفظ نمایند. از این رو، انتقال علم و دانش به کشورهای آسیایی، آفریقایی و...، عموماً غیر کاربردی و نسخ‌شده می‌باشد. رهبر انقلاب اسلامی در این خصوص بیان می‌کند:

به طور علمی معتقدم که یک خود آگاهی جمعی باید در همه محیط‌های علمی نسبت به فرهنگ وارداتی و تحکم آمیز و زور گویانه غربی به وجود آید... می‌خواهد همه باورها و چهارچوب‌های مورد پسند خودش برای ملت‌ها و کشورهای دیگر را به آنها تحمیل کند. این است که یک کشور

۱. همان.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از نخبگان علمی، ۱۳۸۱/۷/۳.

گاهی به تفکر و ذائقه ترجمه‌ای دچار می‌شود. فکر هم که می‌کند، ترجمه‌ای فکر می‌کند و فرآورده‌های فکری دیگران را می‌گیرد. البته نه فرآورده‌های دست اول؛ فرآورده‌های دست دوم، نسخ‌شده، دستمالی‌شده و از میدان خارج شده‌ای را که آنها برای یک کشور و یک ملت لازم می‌دانند و از راه تبلیغاتی به آن ملت تزریق می‌کنند و به عنوان فکر نو با آن ملت در میان می‌گذارند. این برای یک ملت از هر مصیبتی بزرگ‌تر و سخت‌تر است.^۱

۶.۳. تزریق روحیه حقارت علمی در سطوح مختلف جامعه

فلج‌سازی محافل علمی کشور از طریق تزریق روحیه حقارت، یأس، ناامیدی و کسالت بسیار خطرناک است و دشمنان از طریق رسانه‌های شنیداری، دیداری و نوشتاری دائماً با سیاه‌نمایی، تبلیغات منفی و شگردهای رسانه‌ای دیگر مترصد القای روحیه حقارت علمی هستند. ملتی که احساس حقارت و ناامیدی در فعالیت‌های علمی و فناوری داشته باشد، روند رو به رشد علمی آن کاهش می‌یابد و روحیه فعالیت، کنشگری، اختراع، تولید علم و... در آن جامعه تزلزل می‌یابد تا جایی که غالب جامعه به لحاظ روانی به این نتیجه می‌رسند که دیگر امکان رویارویی علمی با قدرت‌های برتر در حوزه دانش وجود ندارد و به همین منظور، دست از تلاش، ابتکار، نوآوری و خلق محصولات علمی برمی‌دارند و به سمت و سوی وابستگی علمی سوق می‌یابند. رهبر انقلاب اسلامی در خصوص این راهبرد بیان می‌کنند:

محیط علمی باید در عین آن که بالاترین بهره‌مکن را از دانش پیشرفته جهان می‌برد، متکی به خود و مبتکر و خلاق و کاوشگر باشد. نظام سلطه جهانی همیشه کوشیده است که به وسیله عوامل تبلیغی خود، احساس حقارت و ناتوانی و نیاز را در ملت‌هایی که از قافله علم و فناوری عقب مانده‌اند، تقویت کند و آنان را همیشه نیازمند خود نگاه دارد.^۲

دشمنان سعی می‌کنند با بهره‌گیری از نیروهای وابسته علمی خود در دانشگاه‌ها و محافل علمی کشور، روحیه حقارت، خودکم‌بینی و وابستگی را در محققان، دانشجویان، اصحاب علم و دانش تزریق نمایند و از این طریق، اقتدار علمی کشور را تضعیف کنند. با این اوصاف، «این خودکم‌بینی خیلی چیز خطرناکی است؛ احساس حقارت؛ که همه دنیا می‌گویند کشور عزیزی است، کشور مقتدری است، گله دارند، ناراحت‌اند که ایران نفوذ پیدا کرده، همه جا را گرفته، این آقا اینجا در داخل، در روزنامه یا در سخنرانی یا در فلان دانشگاه به دانشجویها می‌گوید

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ۱۳۷۹/۱۲/۹.

۲. پیام رهبر انقلاب اسلامی به گردهمایی ویژه دانشگاهیان و دانشجویان در تجلیل از حضرت امام خمینی (ره)،

نه، ما چیزی نیستیم، ما کسی نیستیم!»^۱

۷,۳. تئوری سازی استعماری

یکی از شگردهای خطرناک و استعماری کارگزاران جنگ نرم، «تئوری سازی استعماری» است؛ به این معنا که قدرت‌های استعماری تلاش می‌نمایند تا برای توجیه چپاولگری‌ها، لشکرکشی‌ها، نفوذ و مداخله‌گری غیرقانونی و

نامشروع خود به کشورهای دیگر، تئوری‌های عامه‌پسندی طراحی کنند که بر اساس آن، کنش‌های نامعقول و زیاده‌خواهانه خود را توجیه نمایند. لاجرم، دشمنان تلاش می‌نمایند تا بر اساس نظریات و تئوری‌های منطبق با عملکرد خود، زمینه‌های سلطه بر ملت‌های دیگر را فراهم نمایند. رهبر انقلاب اسلامی در خصوص نقش تئوری‌های استعماری در استحاله و چپاول ملت‌ها اذعان می‌دارند:

برای به زنجیر کشیدن یک ملت، هیچ چیزی ممکن‌تر و سهل‌تر از این نیست که قدرتمندان عالم بتوانند باورهای آن ملت و آن کشور را بر طبق نیازهای خودشان شکل دهند. هر باوری که یک ملت را به اتکای به خود، اعتماد به نفس، حرکت به جلو و تلاش برای استقلال و آزادی وادار کند، دشمن خونی آن، کسانی هستند که می‌خواهند با قدرت متمرکز، همه دنیا را در اختیار بگیرند و به نفع خودشان همه بشریت را استثمار کنند. لذا با آن فکر مبارزه می‌کنند. در نقطه مقابلش، سعی می‌کنند با راه‌ها و شیوه‌های مختلف، افکار و باورها و جهت‌گیری‌هایی را در میان آن ملت ترویج کنند که به گونه‌ای بیندیشد که آنها می‌خواهند. وقتی آن‌طور اندیشید، آن‌گونه هم عمل و حرکت خواهد کرد. این یک ابزار بسیار رایج است؛ تئوری‌سازی استعماری... برای این که بتوانند این کارهای خلاف عقل و خلاف شرع و خلاف همه قوانین بشری را به گونه‌ای توجیه کنند، برایش تئوری‌های به اصطلاح روشنفکری و روشنفکرپسند درست می‌کردند.^۲

بر اساس عملکرد قدرت‌های بزرگ، تئوری‌های وارداتی غربی در راستای تحکیم روابط استثمارگری کشورهای نظیر آمریکا می‌باشد و همان‌گونه که رهبر انقلاب اسلامی می‌فرماید:

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری، ۱۳۹۴/۸/۲۰.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ۱۳۷۹/۱۲/۹.

مواظب تئوری‌های وارداتی غربی که هیچ هدفی جز حفظ آن روابط تحکم‌آمیز غرب با کشورهای از قبیل کشور ما را ندارد، باشند. البته تحت نام‌های مختلف، بسیار حرف‌ها زده می‌شود؛ اما هدف یک چیز بیشتر نیست. این انقلاب و این نظام و این حرکت عظیم مردمی آمده و این سلطه و اتوریته تحکم‌آمیز غربی را در این کشور شکسته است.^۱

۸.۳. انحصارگرایی علمی

انحصارگرایی علمی یکی از راهبردهای غرب در قبال کشورهای اسلامی می‌باشد و دشمنان در فرآیند جنگ نرم تلاش می‌نمایند تا علوم کاربردی و حیاتی را در انحصار خود داشته باشند و با خست علمی، سایر کشورهای رقیب خود را تحت‌الشعاع عقب‌ماندگی علمی قرار دهند. به اعتقاد رهبر انقلاب اسلامی:

در زمینه عرضه امکانات علمی، خست‌هایی از سوی کسانی که صاحبان آن هستند که کشورهای پیشرفته علمی است، وجود دارد، باید در مقابل این خست‌ها از خودمان عزت و جوشندگی و فوران از درون نشان بدهیم. امروز دنیا علی‌رغم تظاهر به سخاوت علمی، در نهایت خست علمی است. آن کسانی که بر حسب عوامل گوناگونی توانستند در یک برهه‌ای پیشرفت علمی را صاحب و مالک بشوند و موتور پیشرفت را سوار بشوند و از همه بشر جلو بزنند که همین کشورهای پیشرفته غربی هستند، که تقریباً از دوره رنسانس به این طرف دست اینها افتاده؛ یک روز هم دست ما بود، اینها انحصارگرند، انحصار طلب‌اند؛ اینها نمی‌خواهند دایره این دانش، دایره این اقتدار توسعه پیدا کند؛ با دانایی ملت‌ها مخالف‌اند؛ به خصوص بعد از آن که این دانش در دست آنها وسیله‌ای شد برای سیاست.^۲

ایشان در جایی دیگر بیان می‌کنند:

وضع امروز دنیا این است که قدرت‌هایی که دارای پیشرفت علمی هستند، سعی می‌کنند این پیشرفت را به صورت انحصاری نگه دارند. شماها خوب می‌دانید، بخش‌هایی از دانش در کشورهای پیشرفته غربی هست که مطلقاً اجازه دسترسی به آنها به کسانی خارج از محدوده خودشان داده نمی‌شود؛ یعنی اختصاصی است. مثل این سندهایی که وقتی کهنه شد،

۱. همان.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۴/۶/۱۳۸۹.

منتشرش می‌کنند؛ دانشی هم که در اختیار آنهاست، وقتی از آن مرحله اهمیت و درجه اولی افتاد، آن وقت اجازه می‌دهند دیگری دست پیدا کند؛ آن وقتی که خودشان به یک مرحله بالاتری رسیده باشند. این جوری‌اند و در زمینه علم، انحصار طلب‌اند.^۱

علت خساست و انحصارگرایی علمی علیه ایران این است که اگر چنین روندی انجام نشود، قدرت سلطه غرب نسبت به ایران کاهش می‌یابد و این قدرت پوشالی آنها ماندگار نخواهد ماند. به همین دلیل است که خیلی از علوم راهبردی به نخبگان ایرانی آموزش داده نمی‌شود و بر اساس فرموده آیت‌الله خامنه‌ای:

انسان‌ها حق دارند یاد بگیرند؛ اما همین «آزادی» در دانشگاه‌های بزرگ دنیای غربی محدود می‌شود! دانش و فناوری والا به قول خودشان CET HGIIH قابل انتقال نیست! انتقال فناوری به کشورهای معینی ممنوع است! چرا؟ چون اگر این دانش و این علم انتقال داده شد، از انحصار این قدرت خارج شده است و این قدرت مادی و این سلطه، به حال خود باقی نخواهد ماند. آزادی مرز پیدامی‌کند؛ یعنی استاد حق ندارد که فرضاً به شاگرد کشور جهان سومی شاگرد ایرانی، یا دانش‌پژوه چینی فلان راز علمی را بیاموزد!^۲

۹,۳. جلوگیری از تبدیل شدن ایران به قدرت علمی

جمهوری اسلامی ایران بر اساس اسناد فرادستی خود نظیر بر نامه‌های توسعه پنج‌ساله، چشم‌انداز بیست‌ساله و... تلاش دارد در افق ۱۴۰۴ به قدرت برتر منطقه و غرب آسیا تبدیل شود و به همین منظور، دشمنان انقلاب اسلامی در جنگ نرم علمی تلاش دارند تا از تبدیل شدن ایران به قدرت علمی جلوگیری نمایند:

در جهان امروز قدرت علمی مبنا و پایه قدرت اقتصادی و سیاسی است و امریکایی‌ها با درک این نکته تلاش می‌کنند روند تبدیل ایران را به قدرتی علمی سد کنند.^۳

۱۰,۳. ترور علمی (حذف فیزیکی دانشمندان و نخبگان ملی)

دشمنان انقلاب اسلامی، بعد از این که از راهبردهای نرم فوق‌الذکر نتوانستند به اهداف خود دست یابند، در فرآیند جنگ نیمه‌سخت و سخت علمی، دانشمندان و نخبگان ملی ایران را ترور نمودند که یکی از قبیح‌ترین شگردهای دشمنان علیه پیشرفت‌های علمی ایران

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار نخبگان جوان دانشگاهی، ۱۳۷۸/۶/۵.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷/۶/۱۲.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اعضای مجلس خبرگان، ۱۳۸۴/۱۲/۱۸.

«کار علمی» باید به صورت مجاهدانه و همت مستمر جامعه علمی پیگیری شود و صرفاً نباید به ترجمه اکتفا کرد. از این رو، تولید فرآورده‌های علمی، لازمه پیشرفت و تعالی علمی کشور است

محسوب می‌شود. به فرموده آیت‌الله خامنه‌ای، دشمنان برای جلوگیری از رشد شتابان علمی ایران از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کنند: «آنها برای مقابله با پیشرفت علمی حتی از ابزارهای خباثت‌آمیز و ممنوع همچون بدافزارها و ویروس‌های اینترنتی استفاده کردند.»^۱ یکی از روش‌های خباثت‌آمیز، ترور و حذف فیزیکی

دانشمندان هسته‌ای ایران می‌باشد:

در کشور ترور اتفاق می‌افتد؛ شهید علی‌محمدی، شهید شهر یاری، شهید رضائی‌نژاد را ترور می‌کنند. خب، این یک کار تروربستی است... معلوم می‌شود که دشمن به دنبال کوبیدن حرکت علمی در کشور است؛ یعنی یکی از حلقه‌های توطئه دشمن این است... یکی از این حلقه‌ها هم که مکمل این زنجیره است، کوبیدن حرکت علمی در کشور، با ترساندن دانشمندان ما، با حذف دانشمندان ماست. با این چشم به قضیه نگاه کنیم. اگر چنانچه به مجموعه دشمن به چشم یک جبهه مستمری که وظایف را تقسیم کردند، نگاه کنیم، آن وقت احساس مسئولیت ما در هر قضیه‌ای شکل تازه‌ای به خودش می‌گیرد.^۲

ایشان در جایی دیگر می‌فرمایند:

دانشمندان ما، جوان‌های ما در مقابل اینها ایستادند، پیش رفتند و نقشه دشمن را خنثی کردند. او حتی به ترور دانشمندان هسته‌ای ما اشاره می‌کند. اینها چیزهایی است که دشمنان ما دارند می‌گویند. این مقاله در روزنامه *واشنگتن پست* درج شده است. خب، این پیشرفت در علم و فناوری است.^۳

۴. دفاع نرم علمی (راهبردهای کنترل)

برای مهار و مدیریت جنگ علمی علیه جمهوری اسلامی ایران باید چاره‌اندیشی شود و برخی از راهکارهای مهار، کنترل و مقابله با جنگ علمی دشمنان به قرار زیر است:

۱.۴. تولید علم

در راستای ارتقای قدرت علمی ایران، روند تولید علم باید ارتقا یابد و به میزانی که

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۵/۳/۲۵.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۰/۵/۱۹.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰/۵/۱۶.

تولیدات علمی در سطوح مختلف افزایش یابد، جامعه ایرانی در برابر تهدیدات بیرونی جریان علم از امنیت بیشتری برخوردار خواهد بود. به اعتقاد رهبر انقلاب اسلامی، «حرکت علمی برای کشور ما یک ضرورت مضاعف است؛ یک نیاز مضاعف و مؤکد است. نیاز است؛ چرا؟ چون علم، عامل عزت و قدرت و امنیت یک ملت است.»^۱ ایشان در جایی دیگر اشاره می‌کنند که «کار علمی» باید به صورت مجاهدانه و همت مستمر جامعه علمی پیگیری شود و صرفاً نباید به ترجمه اکتفا کرد. از این رو، تولید فرآورده‌های علمی، لازمه پیشرفت و تعالی علمی کشور است:

شما که از استعدادی برخوردار هستید و فرض هم می‌کنیم که ان شاءالله امکانات برای تکامل و تعالی علمی و فکری شما فراهم شود و بتوانید در همان رشته‌هایی که مورد علاقه‌تان است، کار علمی بکنید، همتان باید به چه چیزی گماشته شود؟ آن چیزی که به نظر من از همه مهم‌تر می‌آید، این است که همت جامعه علمی ما باید به تولید علم گماشته شود. ما نباید به ترجمه و فراگیری اندوخته‌های دیگران اکتفا کنیم.^۲

بر اساس چنین رویکردی، تأکید بر «علم درون‌زا» یکی از مهم‌ترین راهبردهای کنترل و مدیریت جنگ نرم علمی می‌باشد که آینده کشور نیاز مبرمی به ترقی علمی بر اساس نیاز بومی و مقتضیات کشور دارد. لاجرم، شکست مرزهای علمی و تحصیل دانش راهبردی برای رسیدن ایران به چشم‌انداز توسعه امری لازم می‌باشد:

اگر ایران باید آینده‌ای داشته باشد و اگر این ملت باید همین راه استقلال و عزت و عدم وابستگی را که در آن وارد شده ادامه بدهد، این امکان ندارد مگر با عالم شدن این ملت. باید عالم بشوند و علم در این کشور ترقی پیدا کند. علم وارداتی، علم به معنای حقیقی کلمه نیست؛ علم درون‌زا است که اقتدار می‌بخشد. اینکه من مسئله تولید علم و شکستن مرزهای علم را مطرح کردم، به خاطر این است و باید آن را جدی بگیرد.^۳

۲.۴. استقلال علمی

دفاع علمی نیازمند استقلال در حوزه‌های علم، دانش و فناوری است و پیشرفت نظام علمی ایران در گرو استحکام بخشی به عزت و استقلال علمی است. به یک معنا به بیان رهبر انقلاب: توانستید کشور را به مراحل بزرگ پیشرفت علمی برسانید؛ این افتخار،

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار نخبگان جوان، ۱۳۸۶/۶/۱۲.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از نخبگان علمی، ۱۳۸۱/۷/۳.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار استادان دانشگاه‌های استان خراسان، ۱۳۸۶/۲/۲۶.

خیلی افتخار بزرگی است. نسل جوان امروز، می‌تواند این افتخار را برای خودش جلب بکند که به جای اینکه به شکل تبعی دنباله دیگران باشد، عزتمندانه توانسته پایه‌های استقلال علمی و پیشرفت علمی را در این کشور محکم کند و کار کند و تلاش کند.^۱

رهبر انقلاب اسلامی در یکی دیگر از بیانات خویش اشاره می‌کنند:

از استقلال و خودباوری ملت ایران، سیاست‌های زیاده‌خواه و دخالت‌جوی جهانی ضرر می‌برند. برای یک ملت، سم بزرگ عبارت است از وابستگی؛ و پادزهر این سم، عبارت است از خودآگاهی، استقلال فکری، استقلال علمی، روی پای خود ایستادن، خود را اداره کردن و خود را محتاج دیگران ندیدن. بنابراین، اینها باید این پادزهر را از دسترس این ملت دور نگه دارند؛ این طبیعی است.^۲

۳،۴. توازن صادرات و واردات محصولات علمی

توازن و تعادل در واردات و صادرات محصولات علمی، یکی از بایسته‌های رونق علمی در کشور است؛ به گونه‌ای که اگر واردات علمی بیش از جریان صادرات آن شد، کشور به حالت مصرف‌زدگی علم وارد می‌شود و توانایی تولید و رقابت علمی با سایر قدرت‌های علمی را نخواهد داشت. از این رو:

رابطه بین کشورها در زمینه علم باید رابطه صادرات و واردات باشد؛ یعنی در آن تعادل و توازن وجود داشته باشد. همچنانی که در باب مسائل اقتصادی و بازرگانی، اگر کشوری وارداتش بیشتر از صادراتش شد، ترازش منفی می‌شود و احساس غبن می‌کند، در زمینه علم هم باید همین جور باشد. علم را وارد کنید، عیبی ندارد؛ اما حداقل به همان اندازه که وارد می‌کنید یا بیشتر صادر کنید. باید جریان دوطرفه باشد. و الا اگر شما دائماً ریزه‌خوار خوان علم دیگران باشید، این پیشرفت نیست. علم را بگیرید، طلب کنید، از دیگران فرا بگیرید؛ اما شما هم تولید کنید و به دیگران بدهید. مواظب باشید تراز بازرگانی شما در اینجا هم منفی نباشد. متأسفانه در این یکی - دو قرن شکوفایی علم در دنیا، تراز ما تراز منفی بوده. از اول انقلاب کارهای خوبی شده؛ اما این کارها بایستی با سرعت و شدت هر چه بیشتر ادامه پیدا کند.^۳

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار شرکت‌کنندگان در نهمین همایش ملی نخبگان فردا، ۱۳۹۴/۷/۲۲.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از مخترعان جوان، ۱۳۸۴/۱/۳۰.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار استادان و دانشجویان کردستان، ۱۳۸۸/۲/۲۷.

اقتدار علمی ایران در گرو تولید نظریات بومی و متناسب با فرهنگ، نیاز و شرایط داخلی ایران است و در این مسیر، گام نهادن در آوردگاه نظریه‌سازی بومی باعث می‌گردد تا جامعه ایرانی از نظریات غربی بی‌نیاز شود

در مسیر متوازن‌سازی جریان بین‌المللی علم، تمرکز بر روی «تجاری‌سازی علم و فناوری» لازمه ارتقای قدرت علمی ایران می‌باشد؛ زیرا از طریق تجاری‌سازی علم می‌توان به تولید ثروت، کسب عزت، اقتدار علمی، کاهش وابستگی به غرب در کالاهای دانش‌بنیان، مدیریت پروژه‌های علمی داخلی و... همت گماشت. با این اوصاف، «روی

شکرک‌های دانش‌بنیان حتماً باید تکیه بشود؛ تجاری‌سازی علوم و فناوری‌ها، پارک‌های علم و فناوری و مانند اینها کارهای بسیار لازم و خوبی است.»^۱ رهبر انقلاب در جایی دیگر اشاره می‌کنند:

مسئله تجاری‌سازی خیلی مهم است. یافته‌های علمی و صنعتی بایستی بتوانند در کشور تولید ثروت کنند... درآمد کشور را از راه صنایع دانش‌بنیان و فعالیت‌های تجاری دانش‌بنیان تأمین کنیم؛ یعنی از محل فروش محصولات علمی. این چیزی است که باید خیلی از دسترس دور نباشد. دانش، منشأ تولید ثروت است؛ البته به شکل صحیح، به شکل نجیبانه؛ نه آنچنان که دنیای غرب از دانش برای تحصیل ثروت استفاده کرد؛ که من بعد ان شاء الله اشاره مختصری خواهم کرد. البته تجاری کردن اگر در ذهنیت دستگاه‌های مسئول باشد، بایستی از آغاز یعنی از وقتی که ما پروژه علمی و پروژه صنعتی را تعریف می‌کنیم به فکر تجاری کردنش باشیم؛ نگذاریم بعد از آن که کار تمام شد، به فکر بیفتیم که بازاریابی کنیم. از اول باید این مسئله در محاسبات بیاید؛ که البته این مربوط به دستگاه‌های مسئول کشور است که دنبال کنند.^۲

۴،۴. گام نهادن در مسیر نظریه‌سازی بومی

اقتدار علمی ایران در گرو تولید نظریات بومی و متناسب با فرهنگ، نیاز و شرایط داخلی ایران است و در این مسیر، گام نهادن در آوردگاه نظریه‌سازی بومی باعث می‌گردد تا جامعه ایرانی از نظریات غربی بی‌نیاز شود. به اعتقاد رهبر انقلاب اسلامی:

شما که در دانشگاه‌اید، فعالیت شما فعالیت دانشگاهی است؛ باید درس

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۴/۶/۴.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار نخبگان جوان، ۱۳۸۹/۷/۱۴.

بخوانید، تحقیق کنید، به فکر نظریه‌سازی باشید. الگو گرفتن بی‌قید و شرط از نظریه‌پردازهای غربی و شیوه ترجمه‌گرایی را غلط و خطرناک بدانید. ما در زمینه علوم انسانی احتیاج داریم به نظریه‌سازی. بسیاری از حوادث دنیا حتی در زمینه‌های اقتصادی و سیاسی و غیره، محکوم نظرات صاحب‌نظران در علوم انسانی است؛ در جامعه‌شناسی، در روان‌شناسی، در فلسفه؛ آنها هستند که شاخص‌ها را مشخص می‌کنند. در این زمینه‌ها ما باید نظریه‌پردازی‌های خودمان را داشته باشیم و باید کار کنیم؛ باید تلاش کنیم؛ دانشجو باید تلاش کند. دانشجو و محیط دانشگاه باید نگاه کلان به هدف‌های انقلاب داشته باشد؛ دنبال آنها برود. مراقب باشید دشمن نتواند از محیط دانشگاه و از عنصر دانشجو و استاد استفاده کند.^۱

ایشان در جایی دیگر اشاره می‌کنند:

در باب نظریه‌پردازی نباید محدودیتی وجود داشته باشد. بیشتر بایستی برای نقد و ارزیابی و جدا کردن سره از ناسره همت شود.^۲

۵.۴. اجرایی کردن نقشه جامع علمی کشور

مهار و کنترل جنگ علمی دشمنان نیازمند برنامه مدون و منطقی علمی در کشور است و وجود نقشه جامع علمی کشور، یکی از ظرفیت‌های ایران برای رشد علمی در کشور می‌باشد که تحقق و تبدیل آن به یک برنامه کارآمد، می‌تواند جامعه علمی کشور را در برابر تهدیدات مختلف ایمن سازد. به تعبیر آیت‌الله خامنه‌ای:

مسئله دیگر، مسئله نقشه جامع علمی است. خوب، نقشه جامع علمی بالأخره بعد از فراز و نشیب‌های زیاد، تصویب شد و ابلاغ شد و عمل شد؛ منتها این نقشه جامع علمی را باید در اجزای مهم، اجرایی کنیم. این جزو همان چیزهایی است که شما تا در میدان نروید و ملاحظه میدانی نکنید، نمی‌توانید تشخیص بدهید که چقدر نقشه جامع علمی عمل شد.^۳

از این رو، «مسئله نقشه جامع علمی هم مسئله بعدی است. البته تهیه این نقشه جامع چیز خوبی بود، منتها هم باید تبیین بشود برای همه دانشگاه‌ها، هم باید تبدیل بشود به برنامه»^۴

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز، ۱۳۸۷/۲/۱۴.

۲. مصاحبه با رهبر انقلاب اسلامی در پایان بازدید از نمایشگاه کتاب، ۱۳۷۷/۳/۵.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری، ۱۳۹۴/۸/۲۰.

۴. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۵/۳/۲۹.

رهبر انقلاب به مثابه یک راهبر، تأکید می‌کند:

پیگیری جدی پیشرفت و شتاب حرکت علمی و فناوری کشور یکی از اساسی‌ترین اولویت‌های کشور است که شورای عالی انقلاب فرهنگی در آن نقش جدی دارد. بحمدالله با تصویب و ابلاغ نقشه جامع علمی کشور، حوزه علم و فناوری نقشه راه خود را یافته، ستاد راهبری نقشه جامع علمی تشکیل شده؛ و حرکت در آن مسیر آغاز گردید و تاکنون آثار و دستاوردهای خوبی هم در پی داشته است. لازم است این مسیر با جدیت و اهتمام بیشتری به ویژه از سوی مسئولان در قوای سه‌گانه و خصوصاً دولت محترم دنبال شود. شتاب رشد علمی کشور نباید به هیچ بهانه‌ای حتی اندکی کاهش یابد، بلکه باید روز به روز بر آن افزوده شود و شورانیز نقش خود را در نظارت و پایش و راهبری آن به طور جدی و فعال ایفا نماید.^۱

۶.۴. جهاد علمی

مبارزه در سطوح مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، دفاعی و نظامی، امنیتی، علمی و غیره با جریان استکبار جهانی، نیازمند روحیه جهادی در جامعه ایرانی می‌باشد و عرصه علم و دانش نیز از این قاعده مستثنی نمی‌باشد. با توجه به چنین نیازی، مهار جنگ علمی نیازمند روحیه جهاد علمی در دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی، محققان و... می‌باشد.

جهاد و دانشگاه، و تلفیق جهاد که یک امر ارزشی معنوی است با علم و دانش و با دانشگاه دارای پیام است؛ نشان می‌دهد که می‌توان علم جهادی و نیز جهاد علمی داشت؛ این همان کاری است که شماها مشغول اید. علم شما علم جهادی است؛ با جهاد و با اجتهاد همراه است؛ در یوزه‌گری و منتظر نشستن برای هدیه شدن علم از این سو و آن سو نیست؛ دنبال علم می‌روید تا آن را به دست بیاورید؛ این علم جهادی و علم برخاسته از مجاهدت و اجتهاد و تلاش است... جهاد یعنی یک چنین مبارزه‌ای، که وقتی دارای جهت و هدف الهی بود، آن وقت جنبه تقدس هم پیدا می‌کند. شما مبارزه علمی می‌کنید؛ زیرا این کار شما به طور واضح دشمنان بسیار سرسختی دارد که نمی‌خواهند این حرکت علمی و تحقیقی انجام بگیرد. لذا به نظر من جهاد دانشگاهی فقط یک نهاد نیست، بلکه یک فرهنگ است؛ یک سمت‌گیری و حرکت است.^۲

۱. حکم آغاز دوره جدید شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۳/۷/۲۶.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از مسئولان جهاد دانشگاهی، ۱۳۸۳/۴/۱.

۷.۴. مرزشکنی دانش

در راستای فرماندهی و کنترل جریانات علمی کشور ایران در تقابل با منازعه علمی غرب، «راهبرد مرزشکنی دانش» یکی از لوازم برون‌رفت جامعه ایرانی از رکود علمی و تحرک بخشی به جامعه دانشگاهی کشور است. این راهبرد منجر به دست‌یابی سریع‌تر ایران به علوم راهبردی می‌شود:

باید این راه را سریع‌تر طی کنیم و راه‌های میان‌بر را پیدا کنیم و خودمان را برسانیم؛ مرزهای دانش را باز و مرزهای جدیدی را ایجاد کنیم؛ این کار ممکن است؛ زیرا اینجا سرزمین علم خیز است و شماها نشان دادید که می‌شود. درهای بسیاری از این دانش‌ها بر روی کشورهایی مثل کشور ما و غیر دارندگانش بسته است و وقتی اجازه می‌دهند دانش منتقل شود، که کهنه و دستمالی شده است و از نوبی و طراوت افتاده است.^۱

رهبر انقلاب در این خصوص می‌فرماید: «سال‌هاست روی مسئله علم، تحقیق، پژوهش، پیشرفت، نوآوری، شکستن مرزهای علمی موجود تکیه می‌کنم.»^۲ و «در زمینه علوم تجربی باید کار و تلاش کنیم. قدرت پیشرفت علمی و باز کردن راه‌های نو و گشودن افق‌های جدید را باید در خودمان به وجود بیاوریم؛ همت ما باید این باشد؛ توقع، این است.»^۳

مرزشکنی دانش عامل اقتدار علمی خواهد بود و اقتدار درون‌زا برای جامعه ایرانی را به ارمغان خواهد آورد:

اگر این ملت باید همین راه استقلال و عزت و عدم وابستگی را که در آن وارد شده ادامه بدهد، این امکان ندارد مگر با عالم شدن این ملت. باید عالم بشوند و علم در این کشور ترقی پیدا کند. علم وارداتی، علم به معنای حقیقی کلمه نیست؛ علم درون‌زا است که اقتدار می‌بخشد. این که من مسئله تولید علم و شکستن مرزهای علم را مطرح کردم، به خاطر این است و باید آن را جدی بگیرد.^۴

«استغنا‌ی علمی و شکستن مرزهای علم»^۵ عامل ابتکار علمی و پیشرفت دانش‌محور در ایران می‌شود و همین عامل در افزایش ضریب قدرت علمی ایران در تقابل با جنگ علمی

۱. همان.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از نخبگان علمی کشور، ۱۳۸۸/۸/۶.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۳/۹/۲۶.

۴. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید دانشگاه‌های استان خراسان در دانشگاه فردوسی، ۱۳۸۶/۲/۲۵.

۵. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۲/۶/۶.

دشمنان مؤثر است:

در زمینه‌های علمی، هم در زمینه پیشرفت علم و عمق علمی و دریدن حجاب علمی‌ای که مانع می‌شود از اینکه کشورهای از قبیل کشور ما به نقاط اصلی علمی و شکستن مرزهای دانش و پیش رفتن، دسترسی پیدا کنند؛ که خوشبختانه در زمینه اخیر، کشور ما از جهت خوب بودن، جزو کشورهای استثنایی است. استعدادها، خوب؛ توانایی‌ها، خوب؛ قدرت ابتکار علمی و فنی، خوب؛ ما می‌توانیم در این زمینه‌ها پیشرفت کنیم، که پیشرفت هم کرده‌ایم و یک نمونه‌اش مسئله انرژی هسته‌ای است.^۱

رهبر معظم انقلاب در جایی دیگر، اشاره می‌کنند:

حر کتمان به سمت جلو، سرعت بسیاری داشته؛ چندین برابر سرعت متوسط عالم. اگر همین سرعت را حفظ کنیم، بلکه افزایش بدهیم، مسلماً به خطوط مرزی علم خواهیم رسید و این خطوط مرزی را خواهیم شکست و جلو خواهیم رفت؛ این اتفاق خواهد افتاد. جوان کشور ما باید این را باور کند؛ یکی از راه‌های باورش همین است.^۲

۸،۴. تحکیم هویت مستقل علمی

دانشگاه و مراکز علمی ایران باید هویت حقیقی خویش را حفظ نمایند و در فرآیند جنگ نرم علمی، دچار دگردیسی در هویت علمی خویش به عنوان سرباز علمی ایران نشوند. به اعتقاد رهبری، «انقلاب به دانشگاه خدمات بزرگی کرد... احساس هویت مستقل ملی را به دانشگاه داد و دانشگاه را از رو به بیگانه داشتن و مجذوب و مبهوت بیگانه بودن و منفعل در مقابل بیگانه بودن نجات داد.»^۳ ایشان در جایی دیگر به این موضوع اشاره می‌کنند:

وقتی یک کشوری احساس کرد که با علم خود، با دانش خود می‌تواند زندگی خود را و ملت خود را اداره کند و به دیگر ملت‌ها خدمت برساند، احساس هویت می‌کند، احساس شخصیت می‌کند؛ این درست همان چیزی است که ملت‌های مسلمان امروز به آن احتیاج دارند. ملت ما قبل از انقلاب، سال‌های متمادی اسیر تضعیف روحیه خودباوری در میان خود بوده است. از آن وقتی که اول مسئولان دولتی، بعد به تدریج آحاد مردم چشم باز کردند و در مقابل پیشرفت خیره‌کننده علمی غرب مبهوت شدند، به تدریج

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۳/۱۲/۲۷.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار نخبگان و برگزیدگان کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۶.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ۱۳۷۹/۱۲/۹.

احساس کمبود، احساس حقارت، احساس خود کم بینی در این کشور و در میان ملت ما ترویج شد. خوشبختانه انقلاب همه چیز را دگرگون کرد؛ از جمله این حالت و این روحیه را دگرگون کرد. بنابراین بنیانگذاری کارهای اقتصادی بر پایه دانش، هم موجب تقویت روحیه و شخصیت و هویت ملی است، هم قدرت سیاسی. خود استقلال و خوداتکایی در یک کشور، قدرت سیاسی می‌دهد؛ علاوه بر قدرت اقتصادی که خوب، طبیعی است و وجود دارد.^۱

۹،۴. اسلامی شدن دانشگاه

دانشگاه بازوی اجرایی قدرت علمی ایران است و اگر بعد اجرایی و علمی کشور از آموزه‌های اسلامی دور شوند، جامعه دچار بحران خواهد شد و دشمنان در فرآیند منازعه علمی، خواستار غربی شدن دانشگاه و تهی شدن این نهاد از ارزش‌های دینی و انسانی هستند. اما برای جلوگیری از اهداف استعماری غرب، باید تلاش نمود روند اسلامی شدن دانشگاه‌ها و تقویت ابعاد ارزشی علم در محیط علمی کشور ارتقا یابد:

دانشگاه ما اگر اسلامی باشد، خواهد توانست بار علمی و اداری جامعه را در جهت استقلال و آزادی و سربلندی کشور بر دوش بکشد و پایه‌ای برای رشد و تعالی علمی و سیاسی در آینده باشد و اگر اسلامی نباشد، به همان بلیه‌ای دچار خواهد شد که در ده‌ها سال حاکمیت رژیم گذشته، به آن مبتلا شده بود: سقوط علمی و اخلاقی و ناتوانی از برآوردن نیازهای ملتی که اراده کرده است عقب‌ماندگی و وضعی را که بر او تحمیل شده است، با عزم و ایمان انقلابی خود جبران کند.^۲

۱۰،۴. استحکام ساخت درونی قدرت علمی

دشمن تلاش دارد علم و دانش در ایران رو به اضمحلال برود اما نظام جمهوری اسلامی ایران برای مقابله و کنترل این جریان باطل باید استحکام علمی خود را تقویت کند؛ «أَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ؛ هر چه می‌توانید، درون خودتان را قوی کنید. معنای این استحکام ساخت داخلی کشور که بنده مکرر می‌گویم، این است. از لحاظ علمی خودتان را قوی کنید، از لحاظ فناوری خودتان را قوی کنید.»^۳ ایشان در جایی دیگر اشاره می‌کنند:

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان، ۱۳۹۱/۵/۸.

۲. پیام انتصاب آیت‌الله محمد محمدی گیلانی و آیت‌الله جنتی و حجت‌الاسلام والمسلمین محفوظی به نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها، ۱۳۶۸/۷/۱۵.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۵/۱۱/۲۷.

ساخت درونی نظام باید استحکام پیدا کند؛ ما گفته‌ایم علم بایستی رشد پیدا کند؛ ما گفته‌ایم تولید داخلی بایستی اساس کار باشد؛ ما گفته‌ایم نگاه خوش‌بینانه به استعداد بومی کشور بایستی جدی باشد، استعدادها پرورش پیدا کند؛ اینها پایه‌های اصلی کار است. وقتی کشوری با تکیه به استعدادهای درونی، با تکیه به ابتکار نیروی انسانی خود، با تکیه به علم و دانش خود، با تکیه به ایمان خود و با اتحاد حرکت می‌کند، قطعاً به نتایج مطلوب خواهد رسید.^۱

استحکام ساخت درونی قدرت علمی ایران، عامل اقتدار و پیشرفت درون‌زای می‌باشد و می‌تواند «بنیان مرموز علم» را در جامعه ایرانی شکل دهد. با همین منطق است که آیت‌الله خامنه‌ای معتقد هستند:

پیشرفت علمی، کشور را قدرتمند می‌کند. مجری عزیزمان امروز حدیثی را خواندند: «أَعْلَمُ سُلْطَانُ»؛ «سُلْطَان» یعنی اقتدار؛ علم، اقتدار است؛ هر کسی که آن را داشته باشد «صَالٌّ»، یعنی دست قدرتمند را خواهد داشت؛ هر کس که آن را نداشته باشد «صِیْلٌ عَلَیْهِ»، یعنی دست قدرتمندی بر سر او خواهد آمد، یعنی زیر دست خواهد شد؛ این علم است. امروز شما این را مشاهده می‌کنید؛ امریکایی‌ها و اروپایی‌ها به خاطر علمی که تحصیل کرده‌اند، توانسته‌اند همه دنیا را تصرف کنند.^۲

اسلام برای علم ارزش ذاتی قائل است لیکن علاوه بر این ارزش ذاتی، علم قدرت است. یک ملت برای اینکه راحت زندگی کند، عزیز زندگی کند، با کرامت زندگی کند، احتیاج دارد به قدرت. عامل اصلی که به یک ملت اقتدار می‌بخشد، علم است. علم، هم می‌تواند اقتدار اقتصادی ایجاد کند، هم می‌تواند اقتدار سیاسی ایجاد کند، هم می‌تواند آبرو و کرامت ملی برای یک ملت در چشم جهانیان به وجود بیاورد. یک ملت عالم، دانا، تولیدکننده علم، در چشم جامعه بین‌المللی و انسان‌ها طبعاً با کرامت است. پس علم علاوه بر کرامت ذاتی و ارزش ذاتی، این ارزش‌های بسیار مهم اقتدار آفرین را هم دارد. بنابراین باید این حرکتی که وجود دارد، این شتابی که وجود دارد، به هیچ‌وجه متوقف و کند نشود.^۳

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲/۶/۲۶.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار نخبگان جوان علمی، ۱۳۹۶/۷/۲۶.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۲/۵/۱۵.

۱۱،۴. گام برداشتن در مسیر علوم راهبردی و برتر ساز

توانمندی علمی نیازمند کسب علوم راهبردی و برتر ساز می‌باشد و اگر نظام سیاسی نتواند خود را در علوم راهبردی مستقل و بی‌نیاز سازد، وابستگی علمی در این علوم منجر به وابستگی سیاسی و اقتصادی خواهد شد و همین امر باعث گام نهادن کشورهای مختلف در مسیر کسب علوم برتر سازی در زمینه‌های پزشکی، هوافضا، نظامی و دفاعی، هسته‌ای و... شده است:

آن کسی که نتواند قدرت علمی را به دست بیاورد، زیر دست باقی می‌ماند و دیگران بر او دست برتر را خواهند داشت. علم و فناوری یک چنین خصوصیتی دارد. امروز حرکت کشور در جهت به دست آوردن دانش و فناوری در بسیاری از رشته‌ها، به خصوص در رشته‌های بسیار نو و برتر کشور مشهود است. در بخش‌های گوناگون؛ در بخش زیست‌فناوری، در بخش هوافضا، در بخش نانوفناوری، در بخش سلول‌های بنیادی، در تولید رادیو داروهای بسیار مهم، در تولید داروهای ضد سرطان، در تولید موتور توربین‌های بادی که وابستگی انرژی کشور را از نفت تا حدود زیادی از بین می‌برد، در تولید ابر رایانه‌ها که برای کشور بسیار مهم است، در فناوری انرژی‌های نو - که همه اینها از دانش‌های سطح بالای دنیا هستند - خوشبختانه انسان مشاهده می‌کند که دانشمندان ما و جوانان ما به نحو فزاینده و شتابنده مشغول پیشروی هستند.^۱

۱۲،۴. جهش مستمر علمی

دشمنان انقلاب اسلامی مترصد کاهش دادن سطح رشد علمی و رخوت در مجامع علمی ایران بوده و از این طریق خواهان کاهش توانایی علمی و جهش علمی ایران در عرصه‌های بین‌المللی هستند. به همین منظور، تلاش بی‌وقفه برای جهش مستمر علمی لازمه توانمندی علمی در تقابل با کارگزاران جنگ علمی می‌باشد:

ما جهش علمی را نباید بگذاریم متوقف بشود. کشور اگر به علم پیردازد و علم را پیش ببرد، آقا خواهد شد؛ به معنای واقعی کلمه: **أَعْلَمُ سُلْطَان**. اگر قدرت می‌خواهیم، اگر عزت می‌خواهیم، اگر این را می‌خواهیم که ما مرجع مراجعات کشورها و دولت‌ها باشیم، نه اینکه آنها مرجع مراجعات ما باشند، باید علم را تقویت کنیم؛ و این ممکن است و این عملی است... سرعت پیشرفت [علم] کم شده. نباید بگذاریم کم بشود؛ بایستی پیشرفت

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در حرم مطهر رضوی، ۱/۱/۱۳۹۰.

علمی با جدیت تمام دنبال بشود. اگر پیشرفت علمی را ما دنبال کردیم، آن وقت اقتصاد دانش پایه که سرمایه گذاری اش اندک است اما فرآورده و محصولش بسیار زیاد است در اختیار ما قرار خواهد گرفت.^۱ ایشان در جایی دیگر اشاره می کنند:

رشد علمی ما امروز در مقیاس منطقه و در مقیاس جهانی خیلی خوب است. عدد مطلق رشد ما خوب است، شتاب رشد ما هم بسیار خوب است، یعنی شتاب پیشرفت خیلی بالا است؛ لکن این ملاک نیست؛ یعنی این شتاب باید محفوظ بماند.^۲

۱۳،۴. جرئت علمی

به اعتقاد رهبری، «نوآوری و ابتکار، شجاعت علمی، اعتماد به نفس شخصی و ملی و کار متراکم و انبوه، علاج کار پیشرفت علمی ماست.»^۳ مبارزه با دشمنان در عرصه علمی نیازمند جرئت علمی است و این مهم با جهاد، ممارست و برنامه ریزی به دست می آید. افراد وابسته و نگران از قدرت علمی کشورهای دیگر، هرگز نمی توانند سربازان جنگ علمی ایران باشند زیرا مجاهدان علمی، دارای روحیه خستگی ناپذیر و جرئت علمی در رویارویی با موضوعات علمی برای برون رفت کشور از وابستگی هستند. پس «برای نوآوری علمی که در فرهنگ معارف اسلامی از آن به اجتهاد تعبیر می شود، دو چیز لازم است: یکی قدرت علمی و دیگری جرئت علمی. البته قدرت علمی چیز مهمی است. هوش وافر، ذخیره علمی لازم و مجاهدت فراوان برای فراگیری، از عواملی است که برای به دست آمدن قدرت علمی، لازم است؛ اما این کافی نیست. ای بسا کسانی که از قدرت علمی هم برخوردارند، اما ذخیره انباشته علمی آنها هیچ جا کاربرد ندارد؛ کاروان علم را جلو نمی برد و یک ملت را از لحاظ علمی به اعتلا نمی رساند. بنابراین جرئت علمی لازم است.»^۴ ایشان در جایی دیگر پیرامون شجاعت علمی اشاره می کنند:

آنچه اساتید ما برای پیشرفت علم، وجهه همت خودشان باید قرار بدهند، اولاً «شجاعت علمی» در همه بخش هاست؛ هم در بخش های علوم انسانی، هم در بخش های علوم تجربی، هم در بخش های نزدیک به عمل و فناوری، و هم در بخش های علوم پایه. نظریه را دنبال کنند، تولید کنند، خلق کنند،

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۴/۱۲/۲۰.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار شرکت کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان، ۱۳۹۲/۷/۱۷.

۳. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه ها، ۱۳۸۵/۷/۱۳.

۴. مربوط به بیانات رهبر انقلاب اسلامی در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ۱۳۷۹/۱۲/۹.

ابداع کنند، نقد کنند؛ چشم بسته و تقلیدی نباید کار را دنبال کرد. مشکل ما در گذشته همیشه این بوده که در زمینه‌های مختلف - در همه زمینه‌های علمی - چشم بسته و تقلیدی نگاه کردیم که ببینیم غربی‌ها چه می‌گویند.^۱ در جایی دیگر اشاره می‌کنند:

با این شجاعت‌ها، کارهای بسیار بزرگی می‌شود انجام داد. مسئولان از پیشرفت نترسند، از حرکت به سمت قله‌های بزرگ نترسند؛ واهمه نکنند. از دشمن هم واهمه نکنند. نمی‌گوییم احتیاط نکنند، چرا، احتیاط در همه حال لازم است، اما احتیاط کردن غیر از ترسیدن است. اگر کسی از دشمن ترسید، مرعوب دشمن شد، دیگر حرکت نمی‌تواند بکند. نخیر، از دشمن نترسند. البته مواظب باشند، مراقب باشند، جوانب کارهاشان را بسنجند، احتیاط هم بکنند، لیکن عزم جلو رفتن را هرگز از دل خودشان و دل این ملت خارج نکنند. توقف جایز نیست؛ چه در دانشگاه، چه در محیط‌های علمی دیگر.^۲

۱۴،۴. ارتقاء جایگاه علمی ایران در سطح منطقه و جهان

تقابل علمی در سطوح راهبردی نیازمند ارتقای جایگاه علمی کشور در جامعه جهانی است: امروز دانش به ابزار عمده سیطره غرب بر جهان تبدیل شده است و ریشه‌ای‌ترین کار در کشور، این است که جایگاه و قدرت علمی ایران را تا می‌توانیم ارتقا ببخشیم که در این زمینه، دانشگاه‌ها، مسئولیت سنگینی دارند.^۳

۱۵،۴. الهام‌بخشی و مرجعیت علمی

یکی از راهبردهای ارتقای قدرت علمی کشور، کسب مرجعیت علمی و افزایش ظرفیت‌های الهام‌بخشی علم و فناوری می‌باشد. از این رو، رهبر انقلاب اسلامی تأکید دارند: اگر ما بخواهیم الهام‌بخش باشیم، در منطقه مرجع علمی باشیم، این راه کار دارد. راه کارش را در سند چشم‌انداز ما نباید معین کنیم، مسئولان در منطقه اجرا باید اینها را مشخص کنند؛ اصرار ما این است. ما می‌خواهیم این کار در زمینه مسائل علم و پژوهش به صورت درست، به صورت خوب و کامل انجام بگیرد.^۴

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، ۱۳/۷/۱۳۸۵.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۲۸/۱۱/۱۳۸۵.

۳. دیدار اعضای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان مستقل دانشگاه‌ها با رهبر انقلاب، ۱۳/۱۲/۱۳۸۳.

۴. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها، ۹/۷/۱۳۸۶.

و می‌فرمایند:

در جایی دیگر، الهام‌بخشی ملت ایران را بخشی از شاخص پیشرفت ملی ایران می‌دانند

امروز ملت ایران، حداقل در سطح دنیای اسلام، یک ملت الهام‌بخش است. خوشبختانه شاخص‌های پیشرفت بر حسب اظهار نظر کارشناسان و متخصصان مطلع و وارد، شاخص‌های خوبی است و در همه زمینه‌ها رو به جلو و ترقی هم هست؛ در زمینه‌های علمی، در زمینه‌های اقتصادی، در زمینه‌های معنوی، در زمینه‌های مسائل اجتماعی و در زمینه‌های بین‌المللی، شاخص‌ها رو به رشد است.^۱

کشور باید به عزت علمی برسد. هدف هم باید مرجعیت علمی باشد در دنیا؛ همین‌طور که بارها عرض کرده‌ایم. یعنی همین‌طور که شما امروز ناچارید برای علم و دستیابی به محصولات علمی به دانشمندی، به کتاب‌هایی مراجعه کنید که مربوط به کشورهای دیگرند، باید به آنجا برسیم که جوینده دانش، طالب علم، مجبور باشد بیاید سراغ شما، سراغ کتاب شما؛ مجبور باشد زبان شما را یاد بگیرد تا بتواند از دانش شما استفاده کند. هدف باید این باشد.^۲

نتیجه‌گیری

این مقاله تلاشی در راستای شناسایی جنگ نرم دشمنان جمهوری اسلامی ایران در دو بعد: الف. دیده‌بانی و ب. شیوه‌های کنترل می‌باشد و یافته‌های مقاله نشان می‌دهند که غرب در یک تقابل علمی با ایران قرار دارد و همواره تلاش بر این داشته است تا در مسیر جلوگیری از قدرت روزافزون منطقه‌ای و جهانی ایران، مسیر شتابان علمی ایران را مختل نماید و در این مسیر از انواع شیوه‌های سخت و نرم بهره گرفته است. دیده‌بانی و رصد جنگ نرم علمی غرب علیه ایران نشان می‌دهد که روش‌های جنگ نرم استکبار علیه ایران به قرار زیر است: تأکید بر نهضت ترجمه‌گرایی، ایجاد رکود علمی در مجامع آکادمیک ایران، ممانعت از واردات محصولات علمی به ایران، وابستگی علمی، انتقال علوم نسخ‌شده و غیر کاربردی، تزریق روحیه حقارت علمی در سطوح مختلف جامعه، تئوری‌سازی استعماری، خساست و انحصارگرایی علمی، جلوگیری از تبدیل شدن ایران به قدرت علمی و ترور علمی (حذف

۱. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار مردم استان سمنان، ۱۳۸۵/۸/۱۷.

۲. بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت، ۱۳۸۷/۹/۲۴.

فیزیکی دانشمندان و نخبگان ملی). بعد از شناسایی این روش‌ها در منظومه فکری رهبر انقلاب اسلامی، ظرفیت‌سازی دفاع علمی و شیوه‌های کنترل جنگ نرم علمی مورد مذاقه قرار گرفت که برخی از این راهبردها به قرار زیر می‌باشد:

تولید علمی، استقلال علمی، توازن صادرات و واردات محصولات علمی، گام نهادن در مسیر نظریه‌سازی بومی، اجرایی کردن نقشه جامع علمی کشور، جهاد علمی، مرز شکنی دانش، تحکیم هویت مستقل علمی، اسلامی شدن دانشگاه، استحکام ساخت درونی قدرت علمی، گام برداشتن در مسیر علوم راهبردی و برترساز، جهش مستمر علمی، جرئت علمی، ارتقای جایگاه علمی ایران در سطح منطقه و جهان، الهام‌بخشی و مرجعیت علمی. توجه به این شیوه‌های کنترل تهدیدات علمی کشور، می‌تواند جایگاه علمی آن را ارتقا بخشد و از دامنه تأثیر جنگ علمی غرب علیه ایران بکاهد و دستاورد آن، رشد شتابان تحولات علمی ایران و رونق کسب و کار دانش‌بنیان در جامعه ایرانی خواهد بود.